

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Π. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

+ 1950

ΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΑΙΣΘΗΜΑ ΕΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩ,

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

— 1946 —

ΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΑΙΣΘΗΜΑ ΕΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩ

Ἡ κοινωνία τῆς Ἐπτανήσου ἀνέκαθεν ἔζη μὲ τὸ αἶσθημα τῆς θρησκείας, εἶχε δὲ τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα περισσότερον ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἑλληνικὴν περιφέρειαν ἀνεπτυγμένον. Ἡ μετὰ μανίας καὶ φανατισμοῦ προσήλωσις πρὸς τὸ θεῖον εἶναι τὸ κυριώτερον χορακτικιστικὸν τῶν Ἐπτανησίων. Ἡ θρησκοληψία αὕτη συντέλεσεν ὥστε μέχρι τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος νὰ ἀκμάζη ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ θρησκεία, πρὸς τὴν ὁποίαν οἱ Ἐπτανήσιοι εἶχον ἀφοσιωθῆ. Καὶ ἐχρειάσθησαν νὰ βλαστήσωσιν ἄνδρες, οἵτινες βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, διὰ τοῦ καλάμου των, τοῦ ζήλου των καὶ τοῦ μαρτυρίου των ἐπέτυχον νὰ ἐδραιώσωσι τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Ἐκτοτε ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν ἤρχισε νὰ αὐξάνηται, ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία νὰ εὐρίσκη πολλοὺς ὁπαδοὺς καὶ νὰ μεταδίδηται ἀδιακόπως εἰς νέους προσηλύτους. Πᾶς Ἐπτανήσιος ἐθεώρει ὑποχρέωσίν του νὰ ἐκδηλώσῃ παντοιοτρόπως τὴν ἀφοσίωσίν του πρὸς τὸ θεῖον, διότι ἐνόμιζεν ὅτι θὰ προσεέλκυε τὴν ἰδιαιτέραν εὐνοίαν καὶ προστασίαν τῆς θεότητος. Τῇ συμπράξει λοι-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

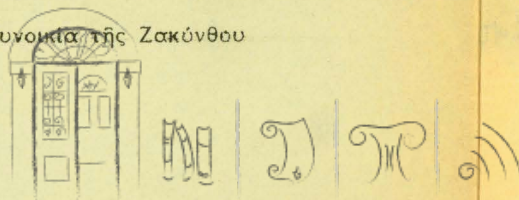
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

πόν μετά τών λοιπών μελών τῆς οἰκογενείας του, συνετέλει ἀναλόγως τών μέσων, τὰ ὁποῖα διέθετεν, εἰς τὴν ἴδρυσιν κτιρίου, ἐν ᾧ ἐλατρεύετο τὸ θεῖον καὶ ἐν ᾧ ὁποῖα τὰ τελετουργικά καθήκοντα ἤσκει ἐν τῶν τέκνων τοῦ ἀνεγερανίτος, τὸ ὁποῖον καὶ περιεβάλλετο τὸ κληρικὸν ἔνδυμα.

Οὕτω ἐκάστη, οἰκογένεια ἢ μᾶλλον πᾶν οἰ-

Συνομία τῆς Ζακύνθου

κοδομικὸν τετράγωνον ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις ἀπέκτησεν ἐκκλησίαν καὶ ἱερέα καὶ ὅλη ἡ Ἐπτάνησος ἐπληρώθη βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἱερῶν καὶ ἱερέων.

Τὸ πλῆθος τῶν λειτουργῶν τούτων τοῦ Ὑψίστου ἀπετελεῖτο ἀπὸ οἰκογενειάρχας, οἱ ὅποιοι ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμπύτωχοι καὶ μόλις ἐπῆρκον εἰς τὰς βιοτικὰς ἀνάγκας. Καὶ ἐπειδὴ τὰ μόνα προσόντα, διὰ νὰ γίνῃ μὲν ἱερεὺς, ἦσαν ὠριμος ἡλικία, ἰκανότης εἰς τὸ ἀσκεῖν τὰ ἱερατικά καθήκοντα καὶ χρηστοῦθεια, διὰ νὰ προαχθῇ δὲ εἰς πρωτόπαπαν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ν' ἀνήκῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀρχόντων οἱ πλεῖστοι τῶν ἱερέων τῆς Ἐπτανήσου πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, καίτοι ἐνάρετοι καὶ μὲ ἀγνά καὶ χρηστὰ ἦθη, ἦσαν ἀμαθεῖς, ἡ δὲ ἀγνοία τῶν γραμμάτων ἐπεξετείνετο καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν ἀξιωματικῶν ἱερέων τῶν πόλεων, οἵτινες μόλις ἐγνώριζον ἀνάγνωσιν, ἡ δὲ γνώσις τῆς ὀρθογραφίας καὶ αὐτῆς τῆς γραφῆς ἦτο παντελῶς ἀγνωστος εἰς αὐτούς.

Τὴν μεγάλην ἀμαθειαν καὶ πενίαν, αἱ ὁποῖαι ἐπ' κράτους παρὰ τε τοῖς κληρικοῖς καὶ λαϊκοῖς τῶν Ἰονίων νήσων, ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία μετὰ τῶν διαφόρων κοινοτήτων καὶ λοιπῶν Ἐπτανησιακῶν ἀρχῶν κατέβαλον μεγάλας προσπάθειας, νὰ διορθώσουν. Πρὸς τοῦτο ἐφρόντισαν, ὅπως συσταθῶσι σχολεῖα, Ἀκαδημαῖα καὶ πλεῖστα ἄλλα παρεμφερῆ ἱδρύματα, τὰ ὁποῖα καὶ ἀνέλαβον τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ περίθαλψιν τῶν πενήτων τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ. Μεταξὺ τῶν σωματείων καὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ εὐαγῶν ἱδρυμάτων, τῶν ἱδρυθέντων εἴτε τῇ διαταγῇ τῶν ἐκάστοτε ἀρχῶν, εἴτε ἰδιωτικῇ πρωτοβουλίᾳ ἀξία μνείας εἶναι. «Ἡ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἀκμάσασσα «Ἀκαδημαῖα τῶν ἐπαγρυγούτων Ζακυνθίων».

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Αὕτη εἶχε ὡς ἔμβλημα ὀφθαλμὸν μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Γρηγορεῖτε». Τὸ ἱερόν ταμεῖον ἦ ἡ ἱερά ἀδελφότης, ἡ συσταθεῖσα τῷ 1622 ἐν Κερκύρα καὶ Ζακύνθῳ, διὰ τὴν κηδεύη εὐπρεπῶς τοὺς ἀκτιμόνας πένητας. Τὸ ἀπὸ τοῦ 1653 μέχρι σήμερον ἔτι ἀνελλιπῶς ἐν Ζακύνθῳ λειτουργοῦν γραικοκομεῖον τοῦ Δημητρίου Κομοῦ τοῦ. Ἡ ἀπὸ τοῦ 1656

Ἡ Μονὴ τῆς Ἀναφωνητρίας

μέχρι τοῦ 1716 ἐργασθεῖσα ἐν Κερκύρα «Ἀκαδημεῖα τῶν ἐξησφαλισμένων», ἥτις κατ' ἀρχὰς ἐσκόπει τὴν μετάδοσιν ἐπιστημονικῶν γνῶσεων, βαθμηδὸν ὁμῶς κατέστη Φιλολογικὴ Ἐταιρεία, τὸ ἐπὶ Ἐνετοκρατίας ἰδρυθὲν Σ κ λ α β ι α τ ι κ ὸ ν τ α μ ε ῖ ο ν, τοῦ ὁποῦ σκοπὸς ἦτο ἡ ἀπὸ τοὺς πειρατὰς ἀπελευθέρωσις τῶν σκλάβων. Τοῦ ταμεῖου τούτου τοὺς πόρους ἐκάνονισε τὸ 1667 ὁ Γενικὸς Προνοητὴς Ἄν. Κόρνερ. Τὸ ἀπὸ τῆς 22 Σεπτεμβρίου 1678 μέχρι σήμερον ἀκόμη ἐν Ζακύνθῳ ὑφιστάμενον Ἐκθετοτροφεῖον ἢ Σπιτάλιο ἢ Μεγάλον σπίτι, ἐν ᾧ συγκεντρῶνται τὰ ἐκτιθέμενα ὑπ' ἀσπλάχνων γονέων βοέφι. Αἱ λειτουργήσασαι τῷ 1732, 1766 καὶ 1887 ἐν Κερκύρα Ἀκαδημαῖαι τῶν περιπλανωμένων, quos phoebus vocat errantes, τῶν γονίμων καὶ ἡ Ἴόνιος Ἐταιρεία, ἡ ἐπέχουσα θέσιν Ἰνστιτούτου γραμματίων καὶ ἐπιστημῶν. Τὸ ἰδρυθὲν ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ τῷ 1790 ἱερόν ταμεῖον τῶν πτωχῶν ἱερέων, ὁ σκοπὸς τοῦ ὁποῦ ἦτο ἡ διατροφή καὶ συντήρησις τῶν πτωχῶν ἱερέων. Ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία τοῦ Φρειδερίκου Νόρθ Γκίλφορθ συσταθεῖσα τῷ 1824 καὶ ἐπὶ 40 ἔτη διαφώτισσα τοὺς Ἑπτανησίους Ἴόνιος Ἀκαδημαῖα. Ἡ τῷ 1831 ἐν Ζακύνθῳ λειτουργήσασα «Φιλομαθὴς Ἐταιρεία Ζακύνθου». Τὸ ἀπὸ τοῦ 1836 ἐν ἐνεργείᾳ γηροκομεῖον τῆς Ζακύνθου. Τὸ ὑπὸ τίτλῳ «Οἶκος δι' εὐπρεπὲς καταφύγιον Διονυσίου Μαρτινέγκου Γαῆτα» τὰ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐργαζόμενα σωματεῖα «Φιλολογικὴ Ἐταιρεία Κερκύρας» καὶ Ἀγλοῖόνιος σύλλογος Κεφαλληνίας, ἡ ἀπὸ τοῦ 1845 ἐν λειτουργίᾳ «Ἐταιρεία Φιλομαθῶν Κερκύρας, τὸ ἀπὸ τοῦ 1848

ΓΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ κομεῖον Κερκύρας, ἡ ἀπὸ τοῦ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

1851 Ἴόνιος Ἐταιρεία Κερκύρας
καὶ λοιπά.

Τὰ πλεῖστα τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ εὐαγῶν
αὐτῶν ἰδρυμάτων ἐτάχθησαν οὖν τῷ χρόνῳ
ὕπὸ τὴν διοικητικὴν ἐξουσίαν τῶν μητροπόλε-
ων, ὑπήχθησαν δηλ. εἰς τὴν ἰδίαν ἐκκλησια-
κὴν δικαιοδοσίαν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ οἱ ναοί,
οἱ τε ἀρχόντικοί, οἰοκογενειακοὶ καὶ οἰενορισκοί,
οἱ συντηρούμενοι τῇ συνδρομῇ καὶ βεηθείᾳ τῶν
μελῶν τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἐνοριτῶν ἢ ἰδρυ-
τῶν διὰ διαφόρους λόγους ὡς λ.χ. πρὸς ἀποτρο-
πὴν ἐνσκηψάσης σιτοδείας, πανώλους ἢ ἄλλης
ἐνδημικῆς, μολυσματικῆς καὶ θανατηφόρου νό-
σου.

Οἱ ναοὶ οὗτοι ἐτιμῶντο ἐν ὀνόματι ὀρισμένων
ἀγίων, τινὲς τῶν ὁποίων λόγῳ τῶν θαυμάτων
αὐτῶν δὲν ἐθεωροῦντο μόνον προστάται τῆς
περιφέρειας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔκειτο ὁ ναὸς τῶν,
ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τῆς νήσου.

Οὕτω ἡ ἁγία Μαῦρα μετὰ τοῦ ἁγίου Τι-
μοθέου ἐτιμῶντο ἐν Λευκάδι καὶ Ζακύνθῳ, ἡ
Παναγία τῶν Καθαρῶν ἐν Ἰθάκῃ ἢ
Παναγία Μυρτιώτισσα ἐν Κυθήροις, οἱ
ἀπόστολοι Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος, ὁ
ἅγιος Ἀρσένιος, ἡ βασίλισσα Θεοδώρα,
ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐν Κερκύρα, ὁ ἅγιος
Γεράσιμος ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ ἅγιος Θεό-
φιλος, Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος καὶ ὁ ἅγιος
Διονύσιος ἐν Ζακύνθῳ κλπ.

Ἐκάστη τῶν Ἰονίων νήσων εἶχε μὲ ἄλλας
λέξεις τὸν ἅγιόν τῆς, ὅστις ἐπικρατήσας τῶν
λοιπῶν συνετέλεσεν ὥστε ἡ σοφία τοῦ Ἰονίου
Λαοῦ νὰ μὴ βραδύνη νὰ διαμορφώσῃ σύντο-
μόν τι ἀπόφθεγμα ἐκφράζον τὴν ἐκ μακρᾶς
πειράς εἰλημμένην ἀλήθειαν καὶ διακηρύττοντι
« Ἅγιος ποῦ δὲν θαυματοῦργεῖ δοξολογία
δὲν ἔχει ».

Ἐξ ὧν δὲ τῶν ἁγίων τούτων τρεῖς εἶναι

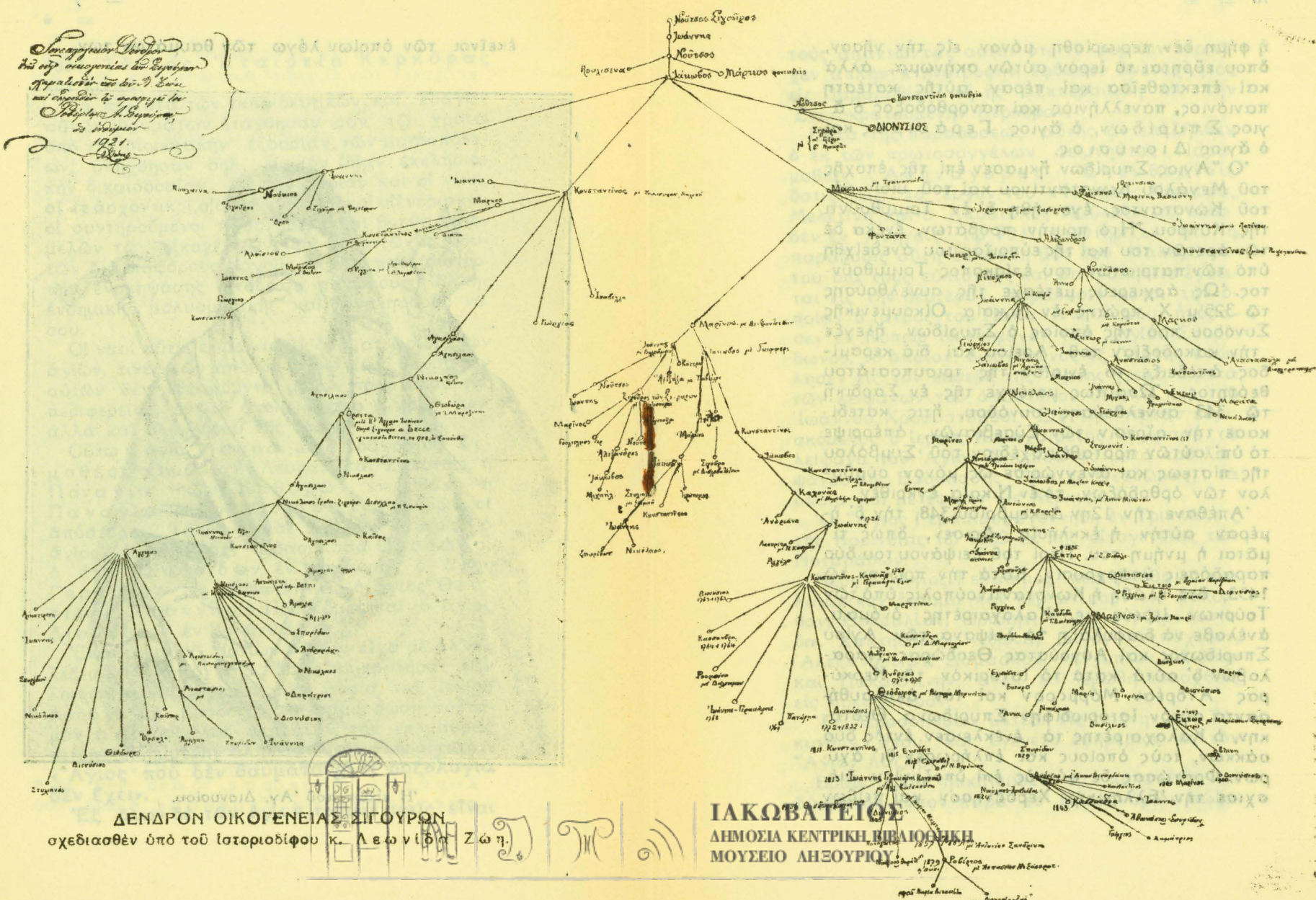
ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων λόγῳ τῶν θαυμάτων τῶν,

Ἡ εἰκὼν τοῦ Ἁγ. Διονυσίου.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Συναγωγή των
ἀπὸ τοῦ οικογενεῖας τῆς Σιγούρας
ἀναγεγραμμένη ἀπὸ τὸν Δ. Λεωνίδα Ζώη
ἐν Ἀθήναις
1921
Ζώη

ΔΕΝΔΡΟΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΣΙΓΟΥΡΩΝ
 σχεδιασθὲν ὑπὸ τοῦ ἱστοριοῦφου κ. Λεωνίδα Ζώη.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ἡ φήμη δὲν περιορίσθη μόνον εἰς τὴν νῆσον, ὅπου εὕρηται τὸ ἱερόν αὐτῶν σκῆνωμα, ἀλλὰ καὶ ἐπεκταθεῖσα καὶ πέραν αὐτῆς κατέστη πανιόνιος, πανελλήνιος καὶ πανορθόδοξος ὁ ἅγιος Σπυρίδων, ὁ ἅγιος Γεράσιμος καὶ ὁ ἅγιος Διονύσιος.

Ὁ Ἅγιος Σπυρίδων ἤκμασεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντος, ἐγεννήθη δ' ἐν Τριμυθοῦντι τῆς Κύπρου. Ἦτο ποιμὴν προβάτων, ἕνεκα δὲ τῶν ἀρετῶν του καὶ τῆς εὐποιίας του ἀνεδείχθη ὑπὸ τῶν πατριωτῶν του ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος. Ὡς ἀρχιερεὺς μετέσχε τῆς συνελθούσης τῷ 325 μ. Χ πρώτης ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρὸ τῆς ὁποίας ὁ Σπυρίδων ἤλεγξε τὴν κακοδοξίαν τοῦ Ἀρείου καὶ διὰ κερσάμδος ἀπέδειξε τὸ ἐνίοιον τῆς τρισυποστάτου θεότητος. Ὡσαύτως μετέσχε τῆς ἐν Σαρδικῇ τῷ 343 συνελθούσης συνόδου, ἣτις κατεδίκασε τὴν αἵρεσιν τῶν Εὐσεβιανῶν, ἀπέριψε τὸ ὑπ' αὐτῶν προταθὲν σχέδιον τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως καὶ ἀνεγνώρισε ὡς μόνον σύμβολον τῶν ὀρθοδόξων, τὸ ἐν Νικαίᾳ ἐγκριθέν.

Ἀπέθανε τὴν 12ην Δεκεμβρίου 348, τὴν δ' ἡμέραν αὐτὴν ἡ ἐκκλησία ὤρισεν, ὅπως τιμᾶται ἡ μνήμη του. Περί τοῦ λειψάνου του δύο παραδόσεις ὑπάρχουσιν. Κατὰ τὴν πρώτην τῷ 1453, ὅτε ἠλώθη ἡ Κωνσταντινούπολις ὑπὸ τῶν Τούρκων ἱερεὺς τις, Καλοχαιρέτης ὀνόματι, ἀνέλαβε νὰ διαφυλάξῃ τὰ λείψανα τῶν Ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ Αὐγούστας Θεοδώρας. Παραλοβῶν δ' αὐτὰ κατὰ τὸ ἱστορικὸν τῆς Κερκύρας Ἀνδρέαν Μόρμερον καὶ τὸν ἀκολουθήσαντα αὐτὸν ἱστοριοδίφην Σπυρίδωνα Θεοτόκην, ὁ Καλοχαιρέτης τὰ ἐνέκλεισεν ἐντὸς δύο σακκῶν, τοὺς ὁποίους καὶ ἐπλήρωσεν δι' ἀχύρων. Φορτώσας δὲ οὕτους ἐπὶ ὑπαζυγίου διέσχισε τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον καὶ πείθων

τοὺς ἀπαντῶντας αὐτὸν ὅτι τὸ φορτίον περιεῖχεν ἀπλὴν κτηνοτροφίην, ἔφθασεν ἀνενόχλητος εἰς Παραμυθίαν, ἐξ ἧς διεκπεραιώθη εἰς τὴν Ἐνετοκρατουμένην Κέρκυραν.

Κατὰ τῆς παραδόσεως αὐτῆς ἀντεπεξήλθεν ὁ ἐκ τῶν πρωτοσυγγέλων ἀειμνήστos Παραμυθίας Ἄθηναγόρας Ἐλευθερίου, ὅστις εἰς τὸ ἔργον του «Ἡ νῆσος Κέρκυρα, Μελετήνη καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος», τὸ ἐκδίδεν ἐν Ἀθήναις τῷ 1937 ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ παράδοσις αὕτη ἐπλάσθη ὑπὸ τοῦ Καλοχαιρέτου διὰ τοὺς εὐπίστους καὶ ὅτι ἡ ἀλήθεια ἔγκειται εἰς τὴν δευτέραν παράδοσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἱατρός τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου ἡγόρασεν ἐν Κύπρῳ τὸ λείψανον τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, τὸ ὁποῖον, διερχόμενος ἐξ Ἄρτης ἐπώλησεν εἰς τὸν εὐσεβῆ τῆς Ἄρτης ἡγεμόνα μετὰ τῶν λειψάνων τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ καὶ τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου. Εἰς τὴν Ἄρταν εὐρισκόμενος ὁ ἱερεὺς Καλοχαιρέτης ἡγόρασε τὰ λείψανα τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος μετὰ τοῦ λειψάνου τῆς Βασιλίσσης Ἄρτης Θεοδώρας, τὰ ὁποῖα καὶ μετέφερεν εἰς Κέρκυραν.

Ὁ Ἅγιος Γεράσιμος ἐγεννήθη ἐν Τρικκάλοις τῆς Κορινθίας τῷ 1509 ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Νοταράδων.

Νέος ὁ Ἅγιος Γεράσιμος περιεβλήθη τὸ καλογερικὸν ἔνδυμα καὶ περιώδευσεν εἰς Ζάκυνθον, Θεσσαλίαν, Θράκην, Εὐξείνιον, Προποντίδα, Χαλκηδόνα, Ἄθωνα, Σιῶ, Ἀντιόχειαν, Ἀλεξανδρείαν, Δαμασκόν, Αἴγυπτον, Λιβύην καὶ Παλαισίνην, ὅπου καὶ ἱερώθη προαχθεὶς εἰς πρεσβύτερον.

Ἐξ Ἱεροσολύμων μετέβη εἰς Κρήτην καὶ Ζάκυνθον ὅπου καὶ ἐγένετο ἐφημέριος εἰς τὸν Ἅγιον Λάζαρον.

Βραδύτερον ἠσκήτευσεν εἰς κρημνῶδη καὶ δύσβατον τόπον παρὰ τὸ Πλεμονάριον σώζε-

ΙΛΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ται δὲ τὸ σπήλαιον ἔνθα ὁ ἅγιος οὗτος τότε ἐμόνασε. Οἱ Πλεμοναριῶται δὲν ἐφέροντο καλῶς πρὸς αὐτόν, ἤναγκάσθη λοιπὸν νὰ μεταβῆ εἰς Ἄργουσιόλιον, ὅπου ὑπάρχει τὸ σπήλαιον τοῦ Ἁγίου καὶ δειχνυται πελεκημένη ἐπὶ πέτρας ἡ στρωμνὴ αὐτοῦ.

Ὁ ἱερεὺς Ν. Βάλσαμος τοῦ παρεχώρησεν ἐν τῇ περιφερειᾷ τῶν Ὀμαλῶν τὸ ναῦριον τῆς Κοιμήσεως, πέριξ τοῦ ὁποίου ὁ Ὅσιος ἐκαλλιέργησε τὴν γῆν. Ἐκ φθόνου ὅμως ὁ Βάλσαμος ἐπεχείρησε νὰ τὸν ἐκδιώξῃ. Ἡ ὑπόθεσις ἔφθασε μέχρι τοῦ Ἐνετικοῦ Ἐφετείου, τὸ ὁποῖον ἐδικαίωσε τὸν ἅγιον Γεράσιμον.

Βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον εἰς τὰ κελ्लीα ἐγκατεστάθησαν αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Βαλσάμου καὶ ἄλλαι γυναῖκες καὶ ἐσχηματίσθη γυναικεῖα μονή, ἐν τῇ ὁποία ὁ ὅσιος ἐδίδασκε μέχρι θανάτου, ἐπισυμβάντος τὴν 15 Αὐγούστου 1576.

Ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ὁ Λούκαρις ἀνεκήρυξεν τὸν ὅσιον Γεράσιμον ἅγιον καὶ ὥρισεν ἡ μνήμη του νὰ τιμᾶται τὴν 20 Ὀκτωβρίου.

Ὁ Ἅγιος Διονύσιος ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ τὴν 21ην Ἰουνίου 1547. Ἦτο υἱὸς τοῦ ἐκ Νορμανδικῆς ἀρχοντικῆς οἰκογενείας καταγομένου Νουκίου Σιγούρου καὶ τῆς ἐξ Ἐνετικοῦ οἴκου ἐλκούσης τὸ γένος Παυλίνας Βάλβη. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐξέμαθεν ἐν τῇ γενετείρᾳ του, ὅπου ἔτυχε τῶν καλυτέρων διδασκάλων τῆς ἐποχῆς του, οἵτινες ἐνέπνευσαν εἰς αὐτόν ἐνθερμον ζῆλον πρὸς τὴν εὐσέβειαν. Χάρις εἰς τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος διδασκάλους καὶ εἰς τὴν φιλομάθειάν του ἐγένετο ἐγκρατέστατος τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, τῆς Ἰταλικῆς καὶ Λατινικῆς. Μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων του ἀπεφάσισε νὰ μονάσῃ, ἀποσύρεται λοιπὸν τὴν 13 Νοεμβρίου 1568 εἰς τὴν ὄρεινὴν μονὴν τῆς Ἀναφωνητρίας ὅπου ἐπιδίδεται εἰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ θρησκευτικὰς μελέτας, τὴν 19 δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνός

ὁ ἅγιος Διονύσιος παραχωρεῖ διὰ συμβολαίου τὸ ἐκ τῆς πατρικῆς κληρονομίας μερίδιον του, εἰς τὸν ἀδελφόν του Κωνσταντῖνον μετὰ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ προικίσῃ τὴν ἄγαμον ἀδελφήν του. Περιβληθεὶς δὲ τὸ μοναχικὸν ἔνδυμα, μετονομάζεται ἀπὸ Δραγενίγον εἰς Δανιὴλ.

Τὴν 19 Νοεμβρίου 1568 ἡ κοινότης Ζακύνθου διὰ πράξεώς της, ἐπικυρωθείσης ὑπὸ τῆς Γερουσίας τὴν 27 Αὐγούστου 1569, παραχωρεῖ εἰς τὸν Δανιὴλ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος μονὴν τῆς Ἀναφωνητρίας. Ἐπὶ τῶν τίτλων αὐτῶν στηριζόμενος ὁ Δανιὴλ ἐπὶ 55 συναπτά ἔτη κατέιχεν αὐτήν, διατηρῶν ἱερέα καὶ τινὰς καλογήρους.

Τὴν 8 Αὐγούστου 1570 ὁ ἐπίσκοπος Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Φιλόθεος Λοβέρδος χειροτονεῖ τὸν Δανιὴλ πρεσβύτερον καὶ τὸν διορίζει ἡγούμενον τῆς μονῆς αὐτῆς.

Τῷ ὁ Δανιὴλ 1577 ἀποφασίζει νὰ μεταβῆ εἰς Ἱεροσόλυμα. Μεταβαίνει λοιπὸν εἰς Κυκλάδας, διὰ τὴν εὐρὴν πλοῖον διὰ τὸ προσκύημα τοῦτο. Διερχόμενος δὲ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπισκέπτεται τὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν Νικάνορα, τῇ παρακλήσει δὲ αὐτοῦ ἀναλαμβάνει τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον τῆς Αἰγίνης.

Τῇ ἀδείᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως χειροτονεῖται ἐν τῷ ἱερῷ νοφῷ τοῦ ἁγίου Ἐλευθερίου ἐπίσκοπος καὶ μετονομάζεται ἀπὸ Δανιὴλ εἰς Διονύσιον.

Ἐπὶ τινὰ χρόνον ποιμάνας τὴν ἐκκλησίαν τῶν Αἰγινητῶν θεαρέστως παρητήθη τοῦ θρόνου πρὸς μεγίστην θλίψιν τῶν κατοίκων τῆς Αἰγίνης. Ἐκεῖθεν ἀναχωρήσας ἐπανήλθεν εἰς Ζακύνθον, οἱ κάτοικοι τῆς ὁποίας ὑπεδέχθησαν αὐτὸν ἐνθουσιωδῶς καὶ ἀναλαμβάνει καὶ πάλιν αὐτοπροσώπως τὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς τῆς Ἀναφωνητρίας καθήκοντα.

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1580 φονεύεται ὁ ἀδελφὸς του Κωνσταντῖνος Σιγούρος, ὁ δὲ διαπράξας

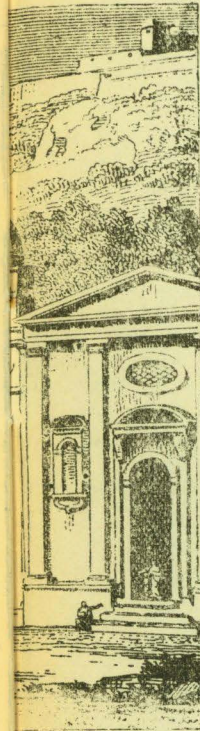
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

τὸ ἔγκλημα, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ὅτι ὁ ἡγούμενος τῆς περιῆς ὁ λόγος Μονῆς εἶναι ὁ ἀδελφὸς τοῦ ὑπ' αὐτοῦ φονευθέντος, προσφεύγει εἰς τὸν Σεβασμιώτατον Ἱεράρχην, ἐξομολογεῖται τὴν πρᾶξιν τοῦ καὶ ζητεῖ παρ' αὐτοῦ κρησφύγετον. Ὁ ἀμνησικακὸς κληρικὸς δακρύων τὸν συγχωρεῖ, δὲν ἀποκαλύπτει εἰς τὰς ἀρχάς, αἷτινες κατέφθασαν τὸ καταφύγιον τοῦ φονέως τὸν ὁποῖον τὴν ἐπιούσαν φυγαδεύει εἰς τὴν ἀντικρυνὴν ἀκτὴν τῆς ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν στεναζούσης Ἑλλάδος.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας ὁ Β' διώρισεν τὸν Ἱεράρχην Διονύσιον Χωρεπίσκοπον καὶ πρόεδρον Ζακύνθου μετὰ τὸ δικαίωμα νὰ προχειρίζῃ ἀφιλοκερδῶς ὑποδιακόνους διακόνους καὶ πρεσβυτέρους καὶ νὰ ἐκτελῇ πᾶσαν ἄλλην ἀρχιερατικὴν ἱεροτελεσίαν. Τοῦτο προσέκρουσεν εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας Φιλοθέου Λοβέρδου, ὅστις ἀπέστειλε εἰς Ἑνετίαν πρεσβείαν καὶ δι' αὐτῆς κατήγγειλε τὸν Διονύσιον ὡς ἀναμειγνύμενον εἰς τὰ τῆς δικαιοδοσίας του.

Συνεπεία τῶν παραστάσεων αὐτῶν ὁ ἡγεμὼν τῆς Ἑνετίας Νικόλαος Δαπόντες ἐκοινοποίησε διὰ τοῦ προβλεπτοῦ Ζακύνθου Βεν. Κονταρί νη διαταγὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 29 Ἀπριλίου 1581, δι' ἧς εἰδοποιεῖται ὁ Σεβασμιώτατος Διονύσιος Σιγοῦρος νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ ἡγουμένου τῆς Ἀναφωνητρίας καὶ παύσῃ νὰ ἀναμειγνύηται εἰς τὰ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου. Πρὸς ἀποφυγὴν σκανδάλου ὁ Ἱεράρχης, καίτοι ἔχων τὸ δίκαιον μετὰ τὸ μέρος του, ἐνεφανίσθη τὴν 20 Φεβρουαρίου 1582 πρὸ τῆς γραμματείας τοῦ Προνοητοῦ καὶ κατέθεσε παραίτησιν ἀπὸ πᾶσαν πρᾶξιν, ἀντικειμένην εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας. Θανόντος τοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας Φιλο-

θέου Λοβέρδου οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ Ἱεραρχοῦ Διονυσίου προτρέπουσιν αὐτὸν νὰ ὑποβαλῇ ὑποψηφίωτα. Πεισθεὶς ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ἀναφωνητρίας ἀναθέτει εἰς τὸν φίλον του Μοναχὸν Σωφρόνιον Κατηλάνον νὰ συγκαταλέξῃ αὐτὸν μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων.

Εἰς τὴν ἐν Ἀργοστολίῳ Κοριαλλένιον Βιβλιοθήκην σώζεται ἡ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 25 Ἰουλίου 1582 ἀναφορὰ πρὸς τὸν κληρον καὶ τοὺς συνδίκους τῆς κοινότητος Κεφαλληνίας τοῦ μοναχοῦ τούτου, ὅστις προέτεινε νὰ ψηφισθῇ ὡς διάδοχος τοῦ θανόντος Φιλοθέου Λοβέρδου Διονύσιος ὁ Σιγοῦρος. Γενομένης τῆς ἐκλογῆς ἐκλέγεται Νεόφυτος ὁ Κολοκυθᾶς, ἡ δὲ ἀποτυχία τοῦ ἐκ Ζακύνθου ἱεράρχου δυσηρέστησε τοὺς Ζακυνθίους καὶ παρέσχεν ἀφορμὴν διενέξεων μεταξὺ τῶν δύο νήσων.

Τὴν 5ην Ἰανουαρίου 1583 ὁ Ἱεράρχης Διονύσιος ἐκλέγεται ἐφημέριος τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Μώλου, μεθ' ὃ ἀποσύρεται εἰς τὴν Μοῆν τῆς Ἀναφωνητρίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ παρέμεινε μέχρι τῆς 17ης Δεκεμβρίου 1622, ἡμέρας, καθ' ἣν παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς Κύριον.

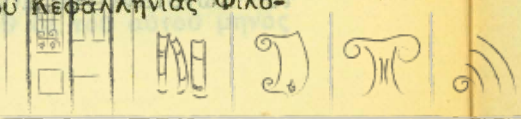
Τὸ λείψανόν του μετεκομίσθη εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τὸν ἐν Στροφάδαις, ὅπου καὶ ἐτάφη. Μετὰ τριετίαν ἐγένετο ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ ἱεροῦ σκηνώματος εἰς Ζάκυνθον, ἐκ φόβου λεηλασίας τῆς μονῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων. Παρελθόντος τοῦ κινδύνου, ἐπανήγαγον αὐτὸ εἰς Στροφάδας.

Τῷ 1703 ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γαβριὴλ ὁ Γος ἀνεκήρυξε διὰ συνοδικῆς ἐκθέσεως τὸν ἱεράρχην ἄγιον. Τῷ 1716 προσβαλόντες τὴν Μοῆν τῶν Στροφάδων πειραταὶ ἔσφαξαν τοὺς μοναχοὺς ἐσούλησαν τὰ ἐν αὐτῇ καὶ ἠκρωτηρίασαν τὸ ἱερὸν λείψανον.

Πρὸς ἀποτροπὴν νέων κινδύνων ἡ κοινότης Ζακύνθου τῷ 1717 ἀπεφάσισε τὴν ὀριστικὴν

ΓΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

μετακομιδὴν τοῦ λειψάνου εἰς Ζάκυνθον. Αὕτη δὲ ἐπραγματοποιήθη τὴν 24 Αὐγούστου 1717 καὶ κατ' ἀρχὰς κατετέθη εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναόν, εἶτα ἐν τῷ ναῷ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ τέλος εἰς τὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Διονυσίου κτισθέντα Ναόν, ὅπου καὶ μέχρι σήμερον διαφυλάσσεται.

Τῷ 1724 ὁ Ἅγιος Διονύσιος ἀνεκηρύχθη προστατῆς τῆς νήσου ὑπὸ τῆς κοινότητος Ζακύνθου ἀντὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ 1603 μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Τῷ 1904 κατόπιν ἐνεργειῶν τοῦ Μητροπολίτου Ζακύνθου Διονυσίου Πλάισα ὠρίσθη διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος πλὴν τῆς 17 Δεκεμβρίου, ἡμέρας καθ' ἣν ἡ ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ Ἁγίου καὶ ἡ 24 Αὐγούστου ὡς θερινὴ ἑορτή, ὑπομνήσκουσα τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἱερὸν λείψανον μετεφέρθη ἐκ Στροφάδων εἰς Ζάκυνθον.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
ΑΔ. Σ2.Φ13.002B

ΕΚ ΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥ 1943—46 ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

1. 'Ο βίος τοῦ θεολόγου Ἰωάννου Κοντονῆ . 1943
2. 'Ο Ζακύνθιος πρωθιερεὺς Ἄντ. Κατήφορος 1943
3. Τὸ Ἀράκλωβον, ἡ ἔτυμολογία του καὶ ὁ ἀκριβὴς προσδιορισμὸς τῆς θέσεως του . 1944
4. Ἡ τυπογραφία ἐν Ἐπτανήσῳ 1945
5. 'Ο θεολόγος Ἰωάννης Λίτινος 1945
6. 'Ο Μονοκέφαλος ἀετὸς τῆς Σητείας . . 1945
7. 'Ο Δημήτριος Φαληρεὺς καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα 1946
8. Ἡ ἱστορία τῆς λέξεως Ἀλφειός 1946
9. Δαυῖδ Μαυροειδῆς ὁ ἱεροδιάκονος . . . 1946
10. Αἱ κατὰ τὸν 18ον καὶ 19ον αἰῶνα μυστικαὶ ἐτοιρεῖαι 1946
11. Πάσχα, Ἀντίπασχα, Μυροφόροι καὶ ἡ ἑβδομάς τῆς Διακαινησίμου 1946
12. Ἡ Ἐπτάνησος καὶ ὁ ἀγὼν τοῦ 1821 . . 1946

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ